

Lausunnon antaminen jätelautakunnalle sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetusjärjestelmästä Forssan kaupungin jätelautakunnan toimialueella

YMPAR 13.09.2023 § 46
19/00.04.03/2023

Forssan kaupungin jätelautakunta pyytää lausuntoa sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetusjärjestelmästä, joka tulee päätettäväksi niiden Forssan kaupungin jätelautakunnan toimialueen kuntien osalta syksyllä 2023, joiden osalta ei ole tehty jätelain (646/2011) mukaista päätöstä kuljetusjärjestelmästä. Ramboll Finland Oy on selvittänyt jätteenkuljetuksen tilaa jätelautakunnan toimialueella ja selvitys asiasta on oheismateriaalina. Selvitys ja kuljetusjärjestelmäpäätös eivät koske asumislietteitä.

Forssan kaupungin jätelautakunta on viimeksi päättänyt toimialueensa kuntien sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetusjärjestelmästä vuonna 2015. Tällöin kunkin kunnan osalta päätettiin, että jätteenkuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Päätökset kumoutuivat korkeimmassa hallinto-oikeudessa keväällä 2018 muiden kuntien paitsi Euran, Säkylän ja Huittisten osalta.

Jätelain mukaan asuinkiinteistöllä syntyvän jätteen kuljetukseen on kaksi vaihtoehtoa: jätteenkuljetuksen voi järjestää joko kunta (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) tai kiinteistön haltija itse tekemällä sopimuksen jätteen kuljetuksesta valitsemansa kuljetusyrittäjän kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus).

Kuljetusjärjestelmäksi voidaan valita kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus vain, mikäli jätelain 37.1 §:n edellytykset täyttyvät. Nämä edellytykset ovat seuraavat:

1. Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
2. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuteta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
3. Vaikutukset muodostuvat kokonaisuutena arvioiden myönteiseksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten asemaan.

Jos jätelain asettamat edellytykset perustellusti täyttyvät, voi jätelautakunta valita kahden kuljetusjärjestelmän välillä kyseisessä kunnassa tai kunnan osassa. Jätelain asettamien edellytysten täyttymistä on tarkasteltu jätteenkuljetuksesta tehdyssä selvityksessä.

Lausunnossa pyydetään kertomaan, kumpaa kuljetusjärjestelmää puollatte ja esittämään sille perustelut. Erityisesti mikäli puollatte kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta, pyydetään esittämään perustelut jätelain 37 §:ssä lueteltujen ehtojen täyttymisestä.

Ramboll Finland Oy:n 5.5.2023 päivätyn selvityksen mukaan:

Tammelassa liittymisaste on erittäin alhainen (58 %). Perusmaksurekisterin pisteet vapaa-ajan kiinteistöjen (6,3 %) osalta ovat osittain kaukana nykyisistä tyhjennyspisteistä. Maaseudun liittymisaste on erittäin alhainen (44 %). Alueella on kaksi yritystä, jotka ovat ilmoittaneet tarjoavansa palveluita koko kunnan alueella. Paikkaavan keräyksen osuus on merkittävä maaseutualueella.

Hintajakauman perusteella suuri osa tyhjennyshinnoista on korkealla tasolla (yli 12 euroa). Selvityksen perusteella Tammelan alueella jätehuollon toteuttaminen kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on haastavaa, mihin viittaa erittäin alhainen liittymisaste. Liittymättömiä kiinteistöjä on niin paljon, että voidaan todeta, ettei kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistä alueellista kehittämistä ja jätelain ehdot eivät täyty Tammelassa.

Selvityksen perusteella ei ole varmuutta liittymättömyyden juurisyistä ja siitä, onko koko kunnan alueella tarjolla jätehuollon kuljetuspalveluita kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Liittymättömyyden syiden arvioimiseksi olisi tehtävä erillinen asukaskysely, joka ei sisällynyt tähän toimeksiantoon.

Selvityksessä tehtyjen arviointien perusteella jätelain ehdot eivät täyty Tammelassa. Selvitykseen ei saatu kattavasti kaikkia tarvittuja tietoja jätteenkuljetusyrityksiltä. Nämä tietopuutteet vaikeuttivat osittain edellytysten täyttymisen arviointia.

Kuljetusjärjestelmäselvitys on luettavissa jätehuoltoviranomaisen nettisivuilla <https://www.jateltk.fi/client/jateltk/userfiles/sekajatteen-kuljetusjarjestelmaselvitys-2023-lausunnoille.pdf>

Lapsivaikutusten arviointi (Kvalt 60 §, 23.9.2019)

Päätöksen lapsivaikutukset: Ei

Yritysvaikutusten arviointi (Kvalt 66 §, 20.12.2010):

Vaikuttaako yritysten kilpailutilanteeseen: Ei

Onko päätöksellä vaikutuksia yritysten määrän kehittymiseen: Ei

Vaikuttaako päätös positiivisesti työpaikkojen muodostumiseen: Ei

Onko palvelu mahdollista ulkoistaa: Ei

Valmistelija: Ympäristöpäällikkö Niina Salminen-Åberg,
puh. 050 564 0009, niina.salminen@forssa.fi

Esittelijä: Tekninen johtaja Jari Kauppi

Päätösehdotus: Ympäristölautakunta antaa Forssan kaupungin jätelautakunnalle sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetusjärjestelmästä seuraavan lausunnon:

Ramboll Finland Oy:n selvityksen mukaan Tammelassa koko kunnan alueella toimii vain kaksi jätteenkuljetusyritystä. Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n nettisivuilla on kuitenkin mainittu neljä kuljetusyritystä. Seudullisen ympäristönsuojelun 17.8.2023 tekemän soittokierroksen mukaan näistä kaksi kuljetusyritystä tarjoaa palvelua koko Tammelan alueella ja toiset kaksi lähes koko kunnan alueella. Kuntakohtaisessa

arvioinnissa Forssan kohdalla mainitaan, että kaikki kuljetusyrietykset eivät vastanneet kyselyyn. Vastaavaa mainintaa ei ole Tammelan kunnan kohdalla.

Tammelassa on menneinä vuosina ollut Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n järjestämänä haja-asutusalueella yhteisastioita, joihin on voinut viedä sekajätteet vuosimaksua vastaan. Väärinkäytösten vuoksi yhteisastiat on myöhemmin korvattu kiinteistöille viedyillä omilla astioilla. Maksu on kuitenkin edelleen vuosiperusteinen. Tätä järjestelmää on selvityksessä kutsuttu nimellä "täydentävä keräys". Asiasta puhutaan myös "paikkaavana kuljetuksena". Tähän kuljetustyyppiin kuuluu Tammelassa noin 10 % vakituisista ja vapaa-ajan asunnoista.

Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n järjestämällä jätteenkuljetuksella on pitkä historia alueella, joten voidaan olettaa, että kiinteistön haltijalle, asukkaalle ja kuntalaiselle tämä vaihtoehto on vastaava kuin minkä tahansa kuljettajan järjestämä jätteenkuljetus. Näin ollen voidaan todeta, että selvityksessä mainitun kahden sijaan Tammelassa toimii jopa viisi jätteenkuljetusyrietyttä. Edellä mainitut seikat olisi tullut ottaa huomioon selvityksessä tai ainakin tehdessä kuljetusjärjestelmäpäätöstä.

Edellä mainitusta syystä lautakunta ei voi todeta, etteikö jätelain 37.1 §:n vaatimus 1 täyttyisi: Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Jätteenkuljetusyrietyksiltä saatujen tyhjennystietojen ja perusmaksurekisterissä olevien kiinteistöjen kohdentaminen on ollut haastavaa koko nykyjärjestelmän voimassaolon ajan. Ennen kuljetusjärjestelmäpäätöstä tulisi aidosti selvittää liittymien määrää. Ympäristönsuojeluviranomaiselle ei ole tullut viime vuosina juurikaan edes tietoon liittymättömiä kiinteistöjä. Tilanne ei poikkea kunnissa, joissa liittymisaste on parempi (Forssa, Humppila, Jokioinen, Ypäjä). Vähäiset julkitulleet liittymättömyysasiat on otettu käsittelyyn ainakin viiden viimeisen vuoden aikana.

Mikäli perusmaksurekisteritietojen, liittyneiden ja liittymättömien kohdentamista ei pystytä tekemään, niin tilanteen luotettava kokonaisarviointi on mahdotonta. Todennäköisesti erityisen haastavia ovat ns. kimppa-astioiden kirjaamiset oikeille kiinteistöille.

Seudullisen ympäristönsuojelun tietoon tulee vuosittain vain yksittäisiä sellaisia roskaamistapauksia, jotka aiheutuvat siitä, että sekajätteelle ei ole järjestetty kiinteistöllä jätteenkuljetusta. Myös luvattomia jätteenpolttotapauksia on vain yksittäisiä. Tällä perusteella siis voidaan olettaa, että nykyisessä jätteenkuljetusjärjestelmässä ei ole sellaisia puutteita, mitkä aiheuttaisivat merkittävää roskaantumista. Täten lautakunnalla ei ole toiminnassaan tullut konkreettisesti ilmi jätteenkuljetuksen toimimattomuus ja jätehuollon kehittämisen ongelmallisuus, eikä selvityksessä esitetty kiinteistöjen vähäinen jätteenkuljetussopimusten määrä ole lautakunnan käytettävissä olevien tietojen perusteella aiheuttanut havaittavasti vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Merkittävimmissä roskaamisasioissa on yleensä kyse muusta kuin asumisessa syntyvästä sekajätteestä.

Selvityksessä tuodaan esille, että ympäristönsuojeluviranomaiset käyttävät resursseja jätehuoltoon liittyen selvityksen tekohetkellä roskaantuneiden alueiden selvittämiseen sekä siivouskehotusten ja -määräysten tekemiseen, ympäristölupien käsittelyyn ja valvontaan. Tehtävät pitävät paikkansa Tammelassakin. Huomattavaa on, että suurin osa näistä tehtävistä ei kuitenkaan liity nyt puheena olevaan kuljetusjärjestelmäasiaan.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella arvioiden nyt laadittua kuljetusjärjestelmäselvitystä tulisi tarkentaa.

Selvää on, että ympäristölautakunta jätelain valvontaviranomaisena ei ole saanut valvontatehtävänsä hoitamiseksi tarvittavia tietoja jätehuoltoviranomaiselta eli esimerkiksi kattavia tietoja siitä, mitkä kiinteistöt eivät ole liittyneet jätteenkuljetukseen. Tilanne on ollut sama suurin piirtein jo vuodesta 2004, jolloin jätelaki velvoitti kaikki asuinkiinteistöt liittymään jätteenkuljetukseen. Ramboll Finland Oy:n selvitys ei anna luotettavaa vastausta huonoon liittymistilanteeseen. Arvioitavaksi jää mm. se, että onko kuljetusyritysten vastaamattomuudella kuinka suuri merkitys saatuihin tuloksiin.

Käsittely kokouksessa: Ympäristöpäällikkö Niina Salminen-Åberg esitteli asiaa kokouksessa ja poistui ennen tämän pykälän päätöksentekoa.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.